

Smot– Mózes születése

Smot Hetiszakasz tartalma שמות

A Smot szakaszában – az Exodusban, Mózes második könyvében (2Mózes 1:1–6:1.) – kezdődik az Egyiptomban lezajlott zsidóüldözés, ami Mózes küldetésével, a Tízcsapással és a csodálatos kiszabadulással végződik. Mózes születése után a Fáraó házában nevelkedik, majd emigrálni kényszerül, s Midjánban telepedik le, ahol elveszi Jitró egyik lányát és örzi nyáját. A szakasz végén jön Mózes, és közli a zsidókkal: Isten küldte őt kiszabadításukra. Azonban a kényszermunkától elfásult nép nem hisz neki.

Izrael gyermekei gyorsan szaporodnak Egyiptomban. Növekvő számuk megrémíti a hatalmon lévő fáraót, aki rabszolgaságba veti őket, és megparancsolja a héber bábnak, Sifrának és Puának, hogy minden fiú újszülöttet azonnal öljenek meg. Miután azok nem teljesítik parancsát, a fáraó megparancsolja népének, hogy minden héber fiú csecsemőt vessenek a folyóba. – 2Mózes 1.

Jochevednek, Lévi leányának és Ámrámnak fia születik. Az újszülöttet egy kosárban a folyó vizére helyezik, Mirjám, a fiúcska nővére pedig a távolból figyeli. A fáraó lánya felfedezi a kosárban a fiút, kihúzza a vízből, elnevezi Mózesnek, és fiaként neveli fel. – 2Mózes 2:1–10.

Az ifjú Mózes egy nap elhagyja a palotát, és tudomást szerez testvéreinek küzdelmes életéről. Megpillant egy hébert ütlegelő egyiptomi férfit, és megöli az egyiptomit. Másnap két civakodó zsidót pillant meg, és amikor megdorgálja őket, azok kérdőre vonják azért, amit az előző napon tett. Mózes látván, hogy tette kitudódott, elmenekül

Midjánba. Ott védelmére kel Jitró leányainak, egyiküket – Cipórát – feleségül veszi, és apósa nyájainak pásztora lesz. – 2Mózes 2:11–3:1.

Isten megjelenik Mózesnek egy égő csipkebokorban a Szináj lábánál, és utasítja, hogy menjen el a fáraóhoz és követelje: „Engedd el népemet, hogy szolgálhassák Őt!” Isten kinevezi Mózes testvérét, Áront, Mózes szóvivőjének. Úton Egyiptom felé, Mózes körülmetéli fiait. Egyiptomban a nép hisz nekik; de a fáraó nem hajlandó elengedni őket, sőt még jobban megnöveli Izrael szenvedéseit. – 2Mózes 3:2–5:21.

Mózes visszatér Istenhez, hogy tiltakozzék: „Uram, miért tettél rosszat ezzel a néppel?” Isten ígéretet tesz, hogy közel már a szabadulás órája. – 2Mózes 5:22–6:1.

שבת שלום

Hetiszakasz: Az égő túskebokor - Mi történt valójában? Smot (שמות)

Túske. Általában igen kellemetlen. **Vajon hogyan hozhat hasznot?** A **Smot** könyv elején egy csodálatos történetet olvashatunk, melynek főhőse... egy **sivatagi tuskés bokor, mely lángokban áll**, de nem ég. Jól gondoljátok, ez a híres égő **csipkebokor**. Aminek héber neve **Haszená Haboár**, és ismerős ugye a név, **Szená**? Emlékeztet a **Szináj** hegy nevére. Sokan úgy tartják, hogy a hegy egyenesen a bokorról kapta a nevét.

Az évek során **Mózes** sok alkalommal beszélt a **Teremtővel**, amíg már a zsidó nép legnagyobb prófétájának nevezték. De ahogy a mondás tartja: Mindig van egy első alkalom. A csipkebokros kinyilatkoztatás volt az első, ami az írásokban szerepel.

A **Szináj hegy**, ami később a **Tóraadás** helye lesz, volt az, amit Isten kiválasztott, hogy megjelenjen Mózesnek. A szájhagyomány szerint a hegy már azelőtt is szent volt, és a madarak nem tudtak átrepülni felette. **Mózes** észrevette a madarak különös viselkedését, amikor a közelben vezette a nyáját, és egyedül felment a hegyre, ahol megtalálta a bokrot. A tuskés bokrot, melyből sok volt a sivatagos környéken, mégis kivételes volt. Lángokban állt, de nem égett el. A természet törvénye, miszerint az égés éghető anyagot igényel, amit a tűz az égés során elemészt, nem hatották meg ezt a bokrot, ebben a kivételes égési folyamatban. A **Midrás** szerint ennek a csodának a célja **Mózes** figyelmének felkeltése volt, aki erre a különleges jelenségre felfigyelt, és közeledett. Akkor aztán **Isten** megszólította, és levetette vele a cipőjét, tekintettel arra, hogy a hely szent. Aztán beszélt a **Teremtő Mózes**szel, és utasította, hogy vezesse ki a népét **Egyiptomból**.

Miért a bokor? A **Midrás** központi témája a bokor maga és a szimbolikája. Az, hogy miért éppen benne jelent meg az **Örökkévaló**? A bokor hátrányos helyzete (**alacsonyrendűsége**) adja az alapját a magyarázatoknak. Egyik szerint a bokor a nehéz egyiptomi száműzetésben élő zsidóságot szimbolizálja, ahol **Izrael** népe alacsonyrendű, hátrányos helyzetben van. És az, hogy **Isten** a bokorban jelenik meg, azt szimbolizálja, hogy az **Örökkévaló** a népével együtt van annak nehéz sorsában is, a száműzetésében is. Ez a párhuzam a bokor és a **gálut** közt rímel arra, hogy az **Örökkévaló** ígéretet tesz **Mózes**nek, hogy ki fogja hozni a népet **Egyiptomból**. A másik értelmezés szerint a tűz jelenti a száműzetés nehézségeit, és az, hogy a bokor (**Izrael népe**) nem ég el benne, az mutatja, hogy túlélnek, és megmenekülnek a szörnyű **gálutból**. **Sneur Zálmen rabbi** szerint pedig az, hogy az első kinyilatkoztatás **Mózes**hez, és rajta keresztül a zsidókhöz, mint néphez, éppen a tuskés bokorban és nem egy virágzó fában történt azért olyan jelentős, mert a virágzó fák a zsidó bölcseket, nagy tóra tudósokat jelképezik. Az, hogy egy tuskés bokorban mutatkozott meg **Isten**, arra emlékeztet minket, hogy minden egyes zsidóban az **isteni lélek** van jelen, és minden zsidóban ott él a belső vágy, hogy Istenhez kapcsolódjon, és benne ég a tűz, mindegy, hogy tudós-e, vagy csak egyszerű ember, akár hátrányos helyzetű.

Az üzenet pedig a következő: Fedezzük fel magunkban és társainkban ezt az **Isteni lángot**, mert ott lobog mindenkiben, és keressük a kapcsolatot a **Teremtővel**, kapcsoljuk össze a bokrunkat (**mindennapi életünket**) a tűzünkkel (**az isteni parancsolatok betartásával**) Sok sikert ehhez a szép úthoz, mely kivezet a **gálutból**!

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi

J. J. Gross:

Moshe az új Jákov (Smot)

Az egyiptomi palotában felnövő fiatalember úgy válik Izrael népének tagjává és vezetőjévé, hogy az ő esetében megismétlődik Jákov felnőtté válásának története.

Jákov szelíd, sátorban ülő fiatalember volt, akit édesanyja a széltől is óvott. Igazi élet-története hirtelen váltással indul. Az elkényeztetett fiú a balul elsült család, **Ézsau** áldásának megszerzése után egyedül, hajléktalanként tölti első felnőtt éjszakáját **Bét-Élben**. Ezt követően majdnem másfél évtizedig dolgozik kizsákmányoló, csaló nagybátyja szolgálatában, súlyos próbatételek során érik felelős emberré. Az első pillanat, amikor a sarkára kell állnia, akkor érkezik el, amikor megérkezik **Lábánékhoz**.

Egy lánnyal fut össze, aki épp nem tudja megitatni a jószágait, mert nem tudja senki leemelni a követ az itatókút kávjáról. Ő pedig, a vékonydongájú otthonülő, nekidurálja magát és egymaga legördíti. Szerelem első látásra, a férfiasságát bizonyító **Jákov** gyengédségéről is gyorsan tanúbizonyságot tesz, **Ráhel** korai haláláig semmi nem választhatja el őket, ha házasságukat van is mód késleltetni, a kivételes erejű érzelmi kötődés, amely már a kútnál megszületik, mindvégig megmarad köztük.

Mose szintén jólétben és biztonságban nő fel a fáraó udvarában, szintén menekülni kényszerül egy igen ambivalens cselekedetét, a munkafelügyelő agyoncsapását követően. Aztán pedig szintén találkozik egy itatni készülő pásztorkánnyal, akinek segítenie kell, ismét csak egy kútnál. El kell űznie azokat, akik miatt nem tudja megitatni az állatait. A pillanat, a helyzet, a két ember viselkedése, háttere döbbenetesen hasonló. Ahogy bizonyos tekintetben a jövőjük is. Mindkettőjüknek „**pásztorra**” kell válniuk, szó szerinti és átvitt értelemben is. Nyájak terelgetőjévé, vagyis „**vezetővé**”.

Mose ráadásul mindeközben Izrael népéhez is csatlakozik, a néphez, amelynek vezetője lesz. Amikor útra kel, szinte még egyiptomi, így, egyiptomiként referál róla leendő felesége, a pásztorkány, **Ciporá** is édesapjának megismerkedésük után.

És Mose úgy válik zsidóvá és egyúttal zsidó vezetővé, hogy átéli, megismétli élettörténete során az alapító, Jákov-Jiszrael élettörténetét, annak formatív eseményeit. Mose úgy lesz zsidó vezetővé, hogy ő lesz az új Jákov, ezzel lép be népe történetébe.

Újjáéli, a jelenbe emeli, követi és megváltoztatja a hagyományt, láncszem lesz a nemzedékek láncában. Mindezt még szebbé és bonyolultabbá teszi, hogy az, akivel újra átéli **Jákov** történetét, **Ciporá** maga nem zsidó, mégis ő lesz az új **Ráhel** a történetben.

Forrás: (daf)

Raj Tamás:

Bibliaiskola

A Szentírás szállóigéi

„Az egész földnek egy nyelve és egy beszéde volt”

Jól ismert szavak ezek a **Bibliából**, amelyek megelőzik a **Bábel tornyáról** szóló történet elbeszélését, pontosabban ez az egész fejezet első mondata (**Mózes I. könyve, 11. fejezet 1. vers**). Ám mit is jelent ez valójában, csupán valami ősnyelv egykori létezésére utal? A nyelvek keletkezéséről a tudomány ma általában két elméletet használ, az egyik szerint valamennyi létező nyelv egyetlen ősnyelvből ered, ahogyan ezt történetünk sugallja, mások viszont a különféle nyelvek párhuzamos létrejöttének hívei. A három feltételezett őshanggal (**á, í, ú**) már mi is foglalkoztunk, s úgy tartják, e három közös őse a magyarban is megőrzött, nyögésszerű ö-hang volt. A régiek még azon is elvitatkoztak (**persze, bibliai alapon**), melyik is volt az ősnyelv: a zsidó hagyomány szerint a **héber**, a **kabbala** szerint az **arámi**.

Jómagam nem szeretnék ebbe belefolyani, inkább felvetem a kérdést: **Miért beszél itt az írás egy nyelvről, amikor az előző fejezetben (az úgynevezett nemzetségtáblában) már felsorolta a Biblia az akkor ismert népeket és nyelveket?** Ezt még ki lehet védeni azzal a (valóban — ha nem is a jelen esetben — helytálló) hagyományos megállapítással, hogy „nincs időrendi sorrend a Tórában”. Ám mit jelent a **Bibliában — az „egy nyelvről”** szóló megállapításon túl — az „egy beszéd” kifejezés?

A **héber dvarim ahadim** így is fordítható: **kevés szó**, ezért a tudós (és sokat szenvedett) **bukaresti főrabbi, Malbim (1809-0879)** úgy véli, csekély volt a szókincsük. A szellemes magyarázat nem meggyőző, hiszen a **Szentírás** nem a felvilágosodás eszméjében fogant. Az „**egy beszéd**” kifejezés a bibliai héberben inkább „**egyöntetű akarat**” jelentéssel bír. A **davar** többes száma ugyanis nemcsak **szavakat, dolgokat** jelent, hanem **szándékot, akaratot** is, például „**Vegyetek magatokhoz szavakat (= szánjátok el magatokat), és térjete meg az Örökkévalóhoz**” (Hósea könyve, 14. fejezet 3. vers).

A **bibliai Bábel-torony történet** — szerény véleményem szerint - éppen a világ népeinek közös elhatározásáról, a koncentrált hatalom, az egyöntetű világ kiépítésének szándékáról szól. „**Így szóltak: rajta, építsünk magunknak várost és tornyot, amelynek csúcsa az égig érjen, hogy nevet szerezzünk magunknak, nehogy szétszéledjünk az egész földön**” (Mózes I. könyve, 11. fejezet 4. vers). A torony felállításában nem az kifogásolható, **Istent** nem az zavarja, hogy a csúcsa „**égig ér**” (ez csupán a **hatalom szimbóluma**), hanem az egyetlen világbirodalom, hogy a **világ Urát** elutasítva, uralmat kívánnak szerezni maguknak az egész világ felett.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Raj Tamás:

Bibliaiskola

Ezt a feltételezést támasztja alá a következő mondatban Isten szava: „**íme, egy nép ez, és mindegyiknek egy a nyelve, s ez kezdete annak, amit tennének**”, vagyis valójában sokfélék voltak, de kulturális téren indult meg a hatalom koncentrációja. Egyébként az a szándék is, hogy „**ne széledjenek szét az egész földön**”, **Isten** terve ellen való volt, hiszen ő korábban azt parancsolta az embernek: „**töltsétek meg a földet, és hódítsátok meg azt**”.

Ne csodálkozzunk azon, hogy Isten többes számban szólít fel a terv megghiúsítására: „rajta, szálljunk le, és zavarjuk össze ott a nyelvüket” (7. vers), hiszen **Isten** terve az emberek közreműködésével valósulhatott meg. **Babilónia (Bábel)** neve is valójában a hatalomra utal: **bab-ilu (= Isten kapuja)**, a bibliai népetimológia azonban, nem véletlenül, a **héber balal gyökkel értelmezi azt, amelynek jelentése zavarodottságot** fejez ki. S a történet tanulsága is erre utal: a túlzott hatalom, az egyeduralom (**Isten szándéka szerint**) végül belső bomlás-hoz, zűrzavarhoz vezet.

Térjünk vissza az „**ősnyelv**” kérdésére: **mi lehetett az a kulturális újítás, amelyre a Szentírás emlékezik, amely egységbe tudta rendezni a különféle nyelvű és nemzetiségű tömegeket?** Véleményem szerint a képírás és a számírás felfedezése volt az, amelyek jeleit más-más nyelven és dialektusban más-ként olvastak, de ugyanúgy értettek, s amelyek segítségével a gazdasági és a politikai szervezettség ugrásszerű emelkedést mutatott. Később, az írás fejlődésével (**egyszerűsödésével**), a jelek eltértek egymástól, létrejött az **ékirás**, s a művelt népek sem értették többé meg egymást.

A népek szétszéledésének egyik legfontosabb oka kétségtelenül a hajózás felfedezése volt. A zsidó hagyomány **Bábel tornyának korát dór haflagá (= a szétválás)** nemzedéke névvel illeti, s ezt összefüggésbe hozza **Noé** dedunokájának, **Pelegnek** a nevével. A **haflagá szó gyöke** ugyanis azonos ezzel a névvel, ám **azt is jelenti: tengerre szállás**. Ennek alapján a **talmudi legenda Peleget** tartja a hajózás feltalálójának.

עם ישראל חי

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (ÉZSAU ÉS JÁKOB) MAI SZEMMEL III.

A TÖRTÉNET ÉZSAU SZERINT

Édesapám **Izsák** sokat mesélt a múltból. Nekem az tetszett a legjobban, amikor nagyapám **Ábrahám** a királyokkal harcolt, és megmentette az unokatestvérét **Lótot**. Hamar munkára fogott, meg kellett tanulnom mindent az állatokról. A nehéz munkákat szerettem, mert éreztem, hogy tovább erősödnek az izmaid. Megtanultam, hogyan kell megölni egy állatot, hogy a legkisebb szenvedést okozza neki. Utána megnyúztam, és feldaraboltam úgy, hogy már csak el kellett készíteni belőle az ételt. Ez nagyon fontos volt a jövőm szempontjából, mert vadász akartam lenni, és az elejtett vadakat is pontosan így kell feldolgozni. Ezek a dolgok nagyon tetszettek, de a többi munka alól igyekeztem kihúzni magam és messzire eltűnni.

A TÖRTÉNET JÁKOB SZERINT

Édesapám **Izsák** tanításaiból nagyon megfogott az, hogy van nekünk egy Istenünk az **Örökkévaló!** Legjobban az tetszett, amikor a nagyapám **Ábrahám** fel akarta áldozni a fiát, az én apámat, hogy bebizonyítsa hűségét az Örökkévalóhoz. Aztán elvitt dolgozni a gazdaságba. Nagyon hamar összebarátkoztam az állatokkal. Amikor arra került a sor, hogy levágjak egy állatot képtelen voltam rá, hiszen ők az én barátaim. Édesapám türelmesen elmagyarázta, hogy az **Örökkévaló** azért teremtette ezeket az állatokat, hogy nekünk embereknek legyen mivel táplálkozunk. Megmutatta, hogy szenvednek a legkevesebbet az állatok a vágásnál, és végül én is levágtam egy bárányt, megnyúztam, feldaraboltam, de fájt érte a szívem. Jobban szerettem itatni, legeltetni és fejni őket.

A TÖRTÉNET ÉZSAU SZERINT

Szabadidőmben elkezdtem felfedezni a környéket, sokat csavarogtam, egyszer, amikor nagyon unatkoztam megkerestem az öcsémet és jól elvertem, úgy, hogy látszottak rajta a verés nyomai. Becsültem benne, azt, hogy nem árulkodott otthon, hanem kitalált valamit a faltokra, azt mondta: nekiszaladt egy faágnak és elesett. Később már nagyon figyelt, és mindig elfutott előlem. Egy ideig próbáltam utolérni, de ő sokkal gyorsabb volt. Rájöttem, hogy el kell rejtőznöm előle, és várni. Legalább egy fél napig kuksoltam egy fa mögött, amikor végre jött az áldozatom. Elkaptam és a várakozástól olyan ideges lettem, hogy nagyon elvertem, teli volt kék meg zöld faltokkal, és a szeme alatt virított egy lila monokli. éreztem, hogy ebből nagy baj lesz, ezt nem fogja tudni kimagyarázni.

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (JÁKOV ÉS ÉZSAU) MAI SZEMMEL III.

A TÖRTÉNET JÁKOB SZERINT

Sokat játszottam az állatokkal, és mire hazaindultam hirtelen elém pattant **Ézsau** és verekedni kezdett. Próbáltam védekezni, de nem sok sikerrel. Otthon aztán kitaláltam valamit, hogy mitől vannak rajtam a sérülések, nem akartam áruzkodni. Rájöttem arra, ha figyelek és észreveszem **Ézsaut** elfutok előle, akkor addig fogócskázunk, amíg el nem fárad, mert elkapni azt sohasem tudott. Egyszer váratlanul, amikor nem számítottam rá előugrott egy fa mögül, és nem tudtam már elmenekülni. Akárhogy védekeztem borzasztóan elvert, egyszerűen nem akarta abbahagyni a verést.

A TÖRTÉNET ÉZSAU SZERINT

Hazatérve édesapám **Izsák**, amikor meglátta a kidekorált öcsémet nem szólt semmit. Elővett egy pálcát a térdére fektetett és rettenetesen elverte a fenekemet. Annyira, hogy teli lett hurkákkal és napokig csak hason fekvé tudtam aludni. Ráadásul azt mondta: ha még egyszer megütöd az öcsédet még ennél is nagyobb verést fogsz kapni.

A TÖRTÉNET JÁKOB SZERINT

Hazatérve, amikor meglátta édesapám a monoklit a szemem alatt és a foltokat azonnal kitalált mindent. Fogott egy pálcát és rettenetesen elverte a bátyám fenekét, majd hozzátette, hogy nem üthet meg engem soha többé. Őszintén mondom jól esett látni a testvérem fájdalmát, hogy végre egyszer ő is szenved és nem csak én. Megnyugodtam, hogy többé nem fog bántani.

A TÖRTÉNET ÉZSAU SZERINT

Teltek a napok, begyógyultak a sebeim, és én végig azon gondolkodtam, hogyan tudnám elverni az öcsémet úgy, hogy ne maradjon nyoma. Rájöttem a megoldásra, és azonnal ki is próbáltam. Gyanútlanul közeledett Jákob, aki biztonságba érezte magát. Én elkaptam a testét és birkózni kezdtem vele. Jól megszorogattam, majd legyűrtem a földre. Ráfeküdtem, leszorítottam, ő meg rúgkapált, próbált szabadulni, de nem engedtem. Végül feladta és mozdulatlan maradt. Ez már nem szórakoztatott, elengedtem és utána kiáltottam: Nem ütöttelek meg, szót fogadtam az édesapámnak, Izsáknak.

A következő számban folytatjuk a kalandot....

Habár a zsidó vallásban a bibliai szövegektől kezdve alapvető kérdés **Izrael** népének és **Izrael** országának a szoros kapcsolata, az újbóli államalapítás gondolatát a **XIX. században** és a **XX. század** első felében a két ellentétes vallási oldalról is erősen támadták. Ne felejtjük el, hogy kezdetben a cionizmus egy kimondottan vallástalan mozgalom volt, és a zsidóság nemzeti, nem pedig vallási aspektusát hangsúlyozta.

Egyrészt az „**asszimiláltabb**” rétegek (**elsősorban a reformok és a konzervatívok, de gyakran még az ortodoxok is**) kellemetlennek érezték a cionista mozgalom létét: számukra a „**mi jó (német, magyar, francia...) állampolgárok vagyunk**” gondolatának hangoztatása különösen fontos volt, előbb az asszimiláció érdekében, majd az **1870-es** évektől kezdve megjelenő politikai antiszemitizmus ellen. Ezt legtöbbször tényleg őszintén hitte. A cionizmus megjelenése érv volt azon nem zsidók kezében, akik kételkedtek abban, hogy a zsidók valóban jó állampolgárai a hazának. A **Holocaustot**, majd **Izrael Államának ENSZ-határozat** alapján történt megalapítását követően a kettős lojalitás immár nem okoz gondot senkinek sem (**zsidó oldalról legalábbis**), és a zsidó világ nagy része szimpatizál **Izraellel**, de legalábbis nem anticionista.

A másik irányzat, amely a **XX. század** legelejétől, néhány esetben mind a mai napig elutasítja a zsidó államot, az az „**ultra-ortodoxia**”, amely azzal érvel, hogy a zsidó vallás szerint csak a messiás hozhatja létre újból a zsidó államot **Izrael** földjén, a messiás sürgetése ilyen módon viszont tilos. Ez a fajta anticionizmus a mai napig létezik. (**Fontos viszont ezen a ponton megjegyezni, hogy a közhiedelem eltúlozza az ultraortodoxok Izrael-ellenességét, mert valójában csak néhány chaszid irányzat az, aki nem fogadja el Izrael Államát. Míg a legtöbb chaszid és valamennyi nem chaszid ultraortodox csoport hívei, habár nem azonosulnak a cionista ideológiával, de pragmatikusan tudomásul veszik a helyzetet, élvezik az előnyeiket, politikai pártjaik pedig jelen vannak az izraeli törvényhozásban és a kormányban. Léteznek továbbá kis számban cionista ultraortodox csoportok is**).

Másrészről viszont, a politikai **cionizmus** színre lépését követően nem sokkal, létrejött a **cionista mozgalom ortodox** ága is. E modernebb **ortodox** irányzat tökéletesen azonosul a cionizmussal, sőt annak egyik legharcosabb szárnyává vált. A **Rav Kuk** nevével fémjelzett vallásos **cionista** filozófia az **Izrael** földjére való visszatérést és az állam létrehozását teológiai dimenzióban értelmezi, mint a megváltás első fázisát. Rendkívül izgalmas kérdés annak a megvizsgálása, hogy miként jutnak ugyanazon hagyományos szövegek tanulmányozásával homlokegyenest ellentétes következtetésekre a **vallásos cionisták** és az **anticionista chaszid** irányzatok.

II. Földrajzi területek szerinti jellemzés

Miután végig néztük azokat a szempontokat, amelyek szerint a zsidó vallás irányzatait csoportosítani lehet, az alábbiakban **néhány ország és régió zsidóságának** mai valósi térképét próbálom meg felvázolni, a teljesség igénye nélkül.

IZRAEL

Az **izraeli** társadalmat vallási szempontból talán négy vagy négy és fél csoportba lehetne osztani, hangsúlyozva, hogy a tendenciák között mindenféle átmenet, a paletta minden árnyalata létezik. **(Annak ellenére, hogy az izraeli közgondolkodás meglehetősen szívesen skatulyázza az embereket az egyik vagy a másik kategóriába).**

Az első csoport a nagyobb részt nyugati (**európai, észak-amerikai**) származású, nem vallásos egyharmad. Valójában eme réteg nagyobbik része szintén kötődik úgy-ahogy a hagyományhoz, még ha nem is vallásként éli azt meg, csupán szokásként (**fiaikat körülmetélik, esetleg szerveznek neki bár-micvát, vagy felteszik a mezüzet az ajtajukra**), és tényleg kevesen vannak azok, akik nagyon tudatosan megtagadnak bármiféle kapcsolatot a hagyománnyal.

A második csoport, az **izraeli** társadalomnak szintén durván az egyharmadát teszik ki, azokból áll, akik, ha nem is kimondottan vallásos, de hagyománytisztelő életmódot folytatnak. Valamiféle istenképpel rendelkeznek, gyakrabban (**szombatoként**) vagy ritkábban elvetődnek a zsinagógába, és tisztában vannak a liturgia legalapvetőbb elemeivel, törekszenek a kóserság legfontosabb elemeit betartani, valamilyen formában megemlékeznek a szombatról, **mezüzet** szerelnek az ajtajukra stb. A „**keleti**” („**szfárádi**”: **közel-keleti, észak-afrikai**) zsidóság jelentős része idetartozik, az igazán valósi rétegeket leszámítva. Megjegyzendő az is, hogy az „**élet ilyen módon van berendezve**” **Izraelben**, ti. a (**vallásos társadalmon kívüli**) állami hivatalok, a boltok, az oktatási intézmények, a kórházak, a hadsereg, a tömegközlekedés ezen normák szerint működik. **(Például az egyetemen és a kollégiumban mindenhol talál az ember mezüzet, és péntek estétől szombat estig leáll a tömegközlekedés. A hadsereg kóser ellátmányt kap. A közelmúltig életben lévő status quo szerint pedig szombaton az üzleti szféra zárva tart, de a szórakozóhelyek nyitva lehetnek).**

A harmadik csoport a vallásos cionizmus. Az **1890-es** években indult politikai cionizmus vallásos ága a **XX. század** első évtizedeiben jött létre, és a fentebb említett **Ráv Kuk** teremtette meg az ideológiai-filozófiai-teológiai rendszerét, amely nem csupán összeegyeztette a vallást és a **cionizmust**, de a **cionista** eszméket a vallás szerves részévé tette.

Folytatjuk...

TALMUDI FOGALMAK XXVI. RÉSZ

מִנְהַג הַמְּדִינָה

134. Minhág hámödiná – Helyi szokás. A polgári vitás esetekben általában a **hákol köminhág hámödiná**, a „mindenben a helyi szokás követése” elve érvényesült. Más szóval feltételezzük, hogy a vevőre és az eladóra, a munkaadóra és a munkavállalóra az adott államban, városban szokásos adásvétel, illetve munkavállalás szabályai vonatkoznak, ha csak nem állapodnak meg másképp.

מִנְיָן

135. Minján – Quorum (szó szerint: „létszám, számlálás”). A gyülekezethez (**édá**) szükséges létszám, azaz **tíz felnőtt zsidó férfi**. Ez a létszám szükséges bármiféle szentnek tartott szertartás (**dvárim sebikdusá**) elvégzéséhez, mint például a közösségi ima, a kádis elmondása stb. Amikor egy **minján** együtt étkezik, az **Örökkévaló** nevét is beleszövik az asztali áldásba. Az esküvői szertartás során elmondott imák egy részéhez, illetve a gyászolók vigasztalására elmondott áldáshoz is szükséges a **minján** megléte.

מִי שְׁפָרַע

136. Mi separá – Szó szerint: Aki megbüntette... Ez a következő formula rövidítése: „**Aki a vízözön nemzedékét és Bábel Tornyanak nemzedékét megbüntette, az fogja büntetni azt is, aki nem tartja szavát.**” Amennyiben egy bizonyos árunak már kifizették az árát, de az eladó vagy a vevő az adásvétel formális mozzanata előtt visszalép, a bíróság nem kényszerítheti a két felet arra, hogy befejezzék a tranzakciót. A bíróság azt a személyt, aki visszalépett, megintí (egyres vélemények szerint megátkozta) a fenti formulával. Más szóval, ez a formula valójában a bíróság erkölcsi feddésének tekinthető olyan személy ellen, aki megszeg egy érvénybe nem léptethető szerződést.

מִטְאֲטֹלִין

137. Mitáltölin – Ingó vagyon. Az ingó vagyon **háláchikus** értelemben sokban különbözik az ingatlan vagyontól (**mökárköé**), azaz a földtulajdontól. Bizonyos vagyonszerzési módok csak ingó vagyon esetében érvényesek (pl. a megvásárolt tárgy húzása [**mösichá**] vagy felemelése [**hágbáhá**] esetében). Ugyanígy, az ingatlan vagyon megszerzésének módja általában nem érvényes a **mitáltölin** esetében. Pereskedés esetén a peres feleket csak akkor kötelezhetik az eskütételre, amennyiben a pereskedés tárgyát képező vagyontárgy ingó vagyon. A **Talmud** szerint ingó vagyontárgy nem lehet egy adós adósságának ellenértéke, ha a kölcsönvevő nem egyezett bele (**lásd: Nöchászim sejés láhem áchrájut**), habár egy **talmudi** precedenseken alapuló gaonikus rendelkezés értelmében megengedett, hogy kölcsönvevő leszármazottjaitól az adósság fejében ingó vagyontárgyat kapjanak. A túlfizetés (**onáá**) törvényei csakis ingó vagyonra vonatkoznak.

EMBERBARÁT HETILAP
NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCÁI TEMPLOM
IMAREND JANUÁR 1. – 31. KÖZÖTT

**T
É
V
É
T
S

V

Á

T**

1.	hétfő		8,00	16,00	20.
2.	kedd		7,00	16,00	21.
3.	szerda		7,00	16,00	22.
4.	csütörtök		7,00	16,00	23.
5.	péntek	⚡:15,48	7,00	16,00	24.
6.	szombat	SMOT Újhold hirdetés Vége: 17.00	8,00	16,15	25.
7.	vasárnap		8,00	16,00	26.
8.	hétfő		7,00	16,00	27.
9.	kedd		7,00	16,00	28.
10.	szerda	Jajm Kippur Kótajn	7,00	16,00	29.
11.	csütörtök	Újhold	7,00	16,00	1.
12.	péntek	⚡:15,57	7,00	16,15	2.
13.	szombat	VÁJÉRA Vége: 17.08	8,00	16,30	3.
14.	vasárnap		8,00	16,15	4.
15.	hétfő		7,00	16,15	5.
16.	kedd		7,00	16,15	6.
17.	szerda		7,00	16,15	7.
18.	csütörtök		7,00	16,15	8.
19.	péntek	⚡:16,06	7,00	16,15	9.
20.	szombat	BO Vége: 17.17	8,00	16,30	10.
21.	vasárnap		8,00	16,15	11.
22.	hétfő		7,00	16,15	12.
23.	kedd		7,00	16,15	13.
24.	szerda		7,00	16,15	14.
25.	csütörtök	Tu BiSvát – Fák Újéve	7,00	16,15	15.
26.	péntek	⚡:16,16	7,00	16,30	16.
27.	szombat	BÖSÁLÁCH SÁBÁT SIRÁ Vége: 17.26	8,00	16,45	17.
28.	vasárnap		8,00	16,30	18.
29.	hétfő		7,00	16,30	19.
30.	kedd		7,00	16,30	20.
31.	szerda		7,00	16,30	21.

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Rakétaesővel indult az „újév” Izraelben

Az iszlamista szervezetek a Gázai övezetből éjfélkor rakétákat indítottak Izraelre, az izraeliek nagy része az óvóhelyeken töltötte szilveszter első perceit.

Éjfélkor huszonhét rakétát lőttek **Tel-Avivra** és a körülötte lévő városokra, valamint az ország középső vidékére, melyek nagy részét megsemmisítette a **vaskupola** légvédelmi rendszer. Az **izraeli** hadsereg becslése szerint a **Gázai** övezetet uraló iszlamista **Hamász** szervezetnek még mindig sok rakétája van, és képes azok útnak indítására.

Palesztin beszámolók szerint **Izrael** légicsapásokat hajtott végre éjszaka a **Gázai** övezet déli részén fekvő **Hán-Junisz** városában, amelyben többen meghaltak és tucatnyian megsebesültek.

Tüzérségi tüzet vetettek be az **Abu Davud** mecset környékén

a **Nuszeirat** menekülttáborban a **Gázai övezet** közepén, **Dzsabalijában** északon, valamint **Gáza** város keleti részén. Emellett heves robbanásokról érkeztek jelentések az övezet **középső** vidékéről.

A **gázai** szárazföldi hadművelet **október** végi kezdete óta **harminc izraeli katona vesztette életét katonai balesetben**. **2023**-ban az övezetben folytatott harcokban **százhetvenegy katona esett el**, ez **tizennyolc százalékot** jelent – közölte az **izraeli hadsereg (IDF)** szóvivője hétfőn.

Az **IDF** bejelentette, hogy megkezdte tartalékos erőinek csökkentését a **Gázai** övezetben a **2024-es** harcokra készülve. Teljes egységek kezdték elhagyni az övezetet, és hamarosan folytatják a sorkatonai szolgálatosok számára az **október 7-e** előtt megkezdett kiképzéseket.

Éjszaka **két drónt** indítottak **Szíria** felől **Izrael** felé, melyeket az **izraeli** légi-erő **vadászgépei** lelőttek. **Irán-barát** milíciák magukra vállalták a támadást, amely szerintük a **Golán-fennsíkon** egy **“katonai célpont”** ellen irányult.

Forrás: (bzsh)

Az USA szerint Izraelnek nincs köze az iráni merényletkez

Az Egyesült Államok szerint semmi nem utal arra, hogy Izraelnek köze lenne az Iránban szerdán elkövetett súlyos merényletkez – közölte a Fehér Ház nemzetbiztonsági szóvivője szerdán.

John Kirby a Fehér Ház első 2024-es tájékoztatóján kijelentette, hogy az erőszakos cselekmény részleteiről Washingtonnak nincsenek információi, és egyben együttérzését fejezte ki az ártatlan áldozatok hozzátartozóival.

Az iráni Forradalmi Gárda néhai vezetőjének sírjánál a kermáni temetőben végrehajtott robbantásokban a legfrissebb iráni adatok szerint 95-en meghaltak és 211-en megsebesültek. A terrorcselekményt a 2020 januárjában amerikai dróntámadásban megölt Kászem Szulejmáni vezérőrnagy halálának évfordulóján követték el.

A Fehér Ház illetékese a Hamász palesztin iszlamista mozgalom magas rangú vezetője elleni, Bejrútban elkövetett halálos dróntámadással kapcsolatban annyit mondott, hogy amennyiben igazak a jelentések, és Száleh Arúri valóban halott, akkor miután egy jól ismert globális terroristaként számoltartott személyről van szó, „senkinek nem kellene könnyeket hullajtani az elvesztése miatt”.

John Kirby, a jemeni húszi lázadóknak szóló, szerdán kiadott nemzetközi felszólítás kapcsán – amelyet 12, túlnyomóan nyugati ország, köztük az Egyesült Államok jegyez – azt mondta, hogy a vörös-tengeri hajózási útvonalat érintő támadások nemzetközi kereskedelmet és az áruk szabad áramlását érintő fenyegetéseit egyre több ország ismeri fel, és tesz lépéseket.

Egy amerikai kormányzati illetékes szerdán egy sajtóbeszélgetésen arra hívta fel a figyelmet, hogy a húszi állításával szemben az elmúlt hetekben általuk célba vett kereskedelmi hajók nagy részének nem volt köze Izraelhez, és hozzátette, hogy az Egyesült Államok szerint azok az eszközök, amelyekkel a húszi támadásokat végrehajtják egyértelműen Iránból származnak.

A jemeni fegyveres csoportok legutóbbi támadása egy dán illetőségű konténerszállítót ért december 30-án és 31-én. Először ballisztikus rakétát lőttek ki a tengeri járműre, majd a következő napon a húszi kishajókkal rohamozták meg. A kereskedelmi hajó segítségére siető amerikai katonai egységek a 4 hajóból 3-at megsemmisítettek.

A Vörös-tenger és az Ádeni-öböl nyugati medencéjének biztonsága érdekében Jemen partjai körül jelenleg 3 ország – az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és Franciaország – 5 hadihajója teljesít szolgálatot, amelyek eddig a húszi által indított 4 ballisztikus rakétát és 17 drónt lőttek le.

A Fehér Ház szerdai sajtótájékoztatóján **John Kirby**, a Nemzetbiztonsági Tanács kommunikációs koordinátora arról is beszámolt, hogy az elnöki hivatal nemzetbiztonsági tanácsadója telefonon egyeztetett az izraeli kormány stratégiai ügyekért felelős miniszterével egyebek közt az izraeli hadsereg katonai akciójáról és a Hamász fogságában lévő túsok kiszabadulásának lehetőségeiről. Megerősítette, hogy az Egyesült Államok továbbra is együttműködik nemzetközi partnereivel, hogy Izrael rendelkezésére bocsássák az önvédelemhez szükséges eszközöket, valamint sürgeti a Gázai övezetbe irányuló humanitárius szállítmányok eljuttatását, továbbá megvédi érdekeit a közel-keleti régióban.

Forrás: (mti)

Ismeretlen zsidók nyomában LXX. Vámbéry Ármin (Wamberger Hermann) II.

A magyar nép és nyelv eredetére vonatkozó munkássága, küzdelmei

A középkori krónikairódalom (például a **Gesta Hungarorum** és a **Gesta Hunnorum et Hungarorum**) megőrizte magyar történeti hagyomány a magyarság legközelebbi rokonainak a török népeket tekintette. E hagyomány nyomán **Vámbéry Ármin Kőrösi Csoma Sándorhoz** és másokhoz hasonlóan **Ázsiában** vélte fellelhetni a magyarok eredetét.

„Természetesen következett tehát ebből az a reménységem, hogy Középázsiaiban az összehasonlító nyelvtudomány segítségével világosságot vető sugarat lelhetek, mely eloszlatja a homályt a magyar őstörténelem sötét tájairól.” In: **Vámbéry Ármin: Küzdelmeim. IV. fejezet, 62. o.**

Vámbéry a közeli **türk–magyar** népi és nyelvi kapcsolat elméletének szószólója volt, e tárgyban írott munkái gyakran durva hangvételű tudományos és közéleti vitát robbantottak ki **Magyarországon**, mely **ugor–török** háborúként híresült el. **Vámbéry** amellett érvelt, hogy a türk nyelvek és a magyar közti nagyszámú hasonlóság e nyelvek és népek közös észak-ázsiai eredetére mutat. A magyar nép és nyelv finnugor eredetének hirdetői, **Budenz József** és követői hangosan támadták **Vámbéryt** és elméletét, megkérdőjelezve Vámbéry tudományos szavahihetőségét és tisztességét. **Budenz** ezekkel a szavakkal bírálta meg **Vámbéryt**: **Magyar és török–tatár szóegyezések c. művét**:

„Esőt adál uram, de nincs köszönet benne! – mondhatnám e jelentésemet befejezván, én is, ha visszatekintek a szóhasonlítások nagy halmazára, melyet Vámbéry úr, nem nagy gonddal és lelkiismeretességgel összehányva, »magyar és török–tatár szóegyezések« czime alatt a magyar nyelvész közönségnek nyújtott, mint feleletét azon kérdésre: hogy mi és mennyi törökség van a magyar nyelvben? Hogy e feleletnek, úgy amint ő azt adta, semmi hasznát nem vehetjük, azt a fentebbi bírálati jelentésem, úgy hiszem, eléggé megmutatta.”, **Budenz József. (NyK. 10: 128).**

Vámbéry később így emlékezett vissza ezekre az időkre:

„A küzdelem, melyet fanatikus ellenfeleim, sajnos, átvittek a személyeskedés terére is, eltartott jó sokáig, de ezúttal is bevált a régi diák közmondás: **Philologi certant, tamen sub iudice lis.**”
In: **Vámbéry Ármin: Küzdelmeim. (IX. fejezet, 130. o.).**

A **Vámbéry** és támogatói (többek közt **Marczali Henrik történész, Pozder Károly nyelvész, Thúry József nyelvész, Török Aurél antropológus** és mások) által képviselt álláspont jól kidolgozott és előremutató volt, és megmutatta a hagyományos családfamodell etnikai és nyelvi kapcsolatok leírására való alkalmatlanságát, mivel a népek és nyelvek a biológiai fajoktól igencsak eltérő módon viselkednek. **Vámbéry** és a finnugor származáselmélet többi bírálója rámutatott a finnugor elmélet és a rendelkezésre álló adatok (írott források, nyelvelmékek, régészeti leletek stb.) közti ellentmondásokra. **Vámbéry** és köre rámutatott, hogy a finnugor és az altaji nyelvek számos tekintetben erős hasonlóságot mutatnak. Ráadásul a magyar nyelvben nagyszámú (**legkevesebb 300–400**) ősi török eredetű szó található, és még ennél is sokkal több jó vagy elfogadható török etimológiával.

Vámbéry és követői (a „**törökösök**”) rámutattak, hogy a finnugrista válasz, kölcsönzés a **türk/török** nyelvekből, a tényleges helyzet túlzóan egyszerűsítő magyarázata, és a finnugor nyelvű és török nyelvű népelemek etnikai és nyelvi keveredése, összeolvadása sokkal valószínűbb forgatókönyv, amit az **urál-altaji** nyelvek nyelvészeti-szerkezeti hasonlósága tett lehetővé.

Ismeretlen zsidók nyomában LXX. Vámbéry Ármin (Wamberger Hermann) II.

„...a magyar nyelv eredetében ugor, de a nemzet későbbi érintkezése és történeti átalakulásánál fogva egyformán ugor és török jellemű...” In: Vámbéry Ármin: Magyar és török–tatár szóegyezések. (120. o.).

Vámbéry szerint a magyar nyelvben található igen jelentős számú török elem arról tanúskodik, hogy a magyar kontaktusnyelv, ugor és türk elemekből kialakult **kevert nyelv**, melynek nem csak egy, hanem két őse van. Vámbéry haláláig kitartott elmélete mellett.

Az ugor–török háborúról elmondható, hogy az sokkal inkább volt – politikai felhangoktól sem mentes – tudományos presztízsharc, mint tényleges tudományos eszmecsere. Az eredménytelen vitát soha nem zárták le megfelelően, az egyszerűen elhalt, mivel Vámbéry és követői hosszas küzdelem után felhagytak a kilátástalan vitával. Vámbéry az évek során többször módosított elméletén, de mindvégig kitartott a nyelvi és etnikai keveredés mellett. A vitában résztvevő finnugrista összehasonlító nyelvészek nemhogy a nyelvkeveredés vagy nyelvi összeolvadás tényét, de még annak elvi lehetőségét is mereven elutasították, és ragaszkodtak a bináris családfamodellhez. Egy, a vitában megszólaló finnugrista saját szavaival: „**A magyar nyelv nem lehet kétféle eredetű, a magyar nyelvnek csak egy az eredete; ha ugor, akkor nem lehet török, s ha török, akkor nem ugor.**” Az eltelt idő tudományos fejlődése azonban rámutatott, hogy Vámbéry számos tekintetben közelebb járt az igazsághoz, mint a vele vitázó finnugristák, s az uráli/finnugor történeti nyelvészet is igen komoly átalakuláson ment át. Az ugor–török háború után Vámbéry tovább folytatta munkáját, alakítva elméletét, ám mindvégig kitartott a magyar nép és nyelv kettős, ugor és török eredete mellett. Utolsó, már csak halála után kiadott, „**A magyarság bölcsőjénél**” című munkájában adta összegzését munkásságának. Ebben amellet érvel, hogy a mai magyar nép valójában csak a **Kárpát-medencében** született meg, az ide legkésőbb Attila idejében betelepült türk–ugor népkeverékből és a közé több hullámban betelepülő török népelemekből, melyek közül az utolsó jelentősebb a „**honfoglaló**” magyarok török törzse volt, akik aztán megalapították a Magyar Fejedelemséget. **(Ez az elképzelés megelőlegezi a László Gyula képviselte kettős honfoglalás elméletet és azzal sokban megegyezik.)**

A magyar, türk/török és ugor (mai szóhasználattal finnugor) nyelv rokonsága kapcsán megjegyzi:

„Az analógia kisebb vagy nagyobb foka, a rokon beszédrészek többé vagy kevésbé fontos volta lehet és lesz is még sokáig vita tárgya, de a török és magyar nyelv közt levő szoros és ősrégi rokonság tényét nem lehet oly könnyen kétségbe vonni.” In: Vámbéry Ármin: *A magyarság bölcsőjénél*. (20. o.).

„Éppen ez az ugorokkal való keveredés ténye az, ami a magyar nép régi volta mellett bizonyít és pedig a következő okokból. Mint tudjuk, az ugor összefoglaló néven a vogulokat, osztjakoikat, votjakoikat, zürjeneket, mordvinokat, lappokat, cseremiszeket, észteket és finneket értjük; kisebb népcsoportok ezek, amelyek most a Szozva partjától a lappok földéig s déli irányban a Volga középfolyásáig elterülő óriási területen laknak; oly néptöredékek, melyek nemcsak nyelvileg, hanem antropológiai és etikai tekintetben is elkülönülnek egymástól. Mivel pedig az ugorok a homályos őskorban egységes egészet alkottak és mivel a magyarok nyelvében a felsorolt nyelvek mindegyikének van nyoma, ennél fogva a magyar nyelv ugor elemei csak abból az időből származhatnak, mikor az ugor törzs még nem szakadt szét s az egyes ágak még együtt voltak azokkal a töredékekkel, amelyek később beolvadtak a magyarságba.”

Folytatjuk...

Heti Jahrzeit: Rav Chaim Kreiswirth Antwerpen főrabbija volt 50 évig II.

„Sok baalei kishron-t és sok fényképes emléket láttam az évek során, de amikor Rav Kreiswirth beszélt, olyan volt, mintha a Gemara beszélt volna rajta keresztül. Ez volt a 'Shas medaber mitoch gerono'. Lehet itt olvasni egy oldalon Omar Rabi Jochánán, de ez egyáltalán nem hasonlítható ahhoz a benyomáshoz, amit Rav Kreiswirth keltett, amikor azt mondta: Omar Rabi Jochánán”.

Enciklopédikus tudása mellett tehetséges szónok volt. Rav Kreiswirth elmondta Rav Baruch Wasyngnak, hogy Lengyelországban is sok kimagasló talmidei chachamim volt, de amikor onnan Litvániába jött, átvette a Tóra magyarázásának és kifejtésének képességét, ami ott a tanulás mélyisége mellett létezett. Péntek estéenként Chumász-siurt tartott, ami annyira lenyűgöző volt, hogy a nem sábos observáns zsidók az asszimiláltabb brüsszeli közösségből is elmentek meghallgatni.

„Egyszer azt mondtam a Ruvnak, hogy az a két résztvevő, akik mechallelei sábesz voltak, a bizonyíték arra, hogy milyen jó volt a shiurja” - mondja Issy Morsel. "A helyi jiddenek talán a frumkeit miatt jöttek el a shiurra, mert úgy érezték, hogy péntek este tanulniuk kell valamit. De a brüsszeli embereket maga a shiur vonzotta. Nem lehetett őket lebeszélni arról, hogy elautózzanak, hogy meghallgassák a Ruv szónoklatát. A Ruv azt mondta nekem: "Ezért kellett lemondanunk a shiurt”.

Legendás képességek

A kovnói Dvar Avrohom egy levélben így jellemezte: „Soha nem láttál még olyan a Shas Bavliban és a Yerushalmiban, mint ez a bochur, aki Lengyelországból érkezett ide”, Rav Kreiswirth tanulási eredményei és gyors emlékezőképessége legendákba illőek voltak. Amikor valaki egy suhgy-árról vagy egy halachikus témáról kezdett beszélni, a Ráv könnyen át tudta venni a beszélgetés irányítását, bármilyen témáról is volt szó. Olyan volt, mintha minden nyitva állt volna előtte. Közel állt roshei jesivákhoz, talmidei chachamimokhoz és gedolimokhoz a tórai világ teljes spektrumából, és gyakran siránkozott azon a tényen, hogy közösségi ravként vállalt kötelezettségei miatt nem tudott végtelen órákat ülni és tanulni.

Rav Kreiswirth a lengyelországi Wojniczinből származik, és olyan otthonból jött, amelyet szegénység sújtott, de mégis áthatotta a cheszed. Bochur korában feladta az ágyát egy idős emberért, és néhány hónapig a földön aludt, ami szerinte megmentette őt a holokausztól. Megismételné a jesivában töltött bar micvójának emlékét. „Az apám nem jött el. Kérdezd meg, hogy miért. Mert egy másik városban volt, és nem volt pénze. Kölcsönkérhetett volna pénzt, gondolja. De nem veszel kölcsön pénzt, amit nem tudsz visszaadni. Manapság az emberek azt hiszik, hogy a kölcsönkérés jövedelemforrás”.

Lengyelország lerohanása után a fiatal bochur a biztonságos Vilnába menekült, ahol több száz jesiva bochurim gyűlt össze. Amikor átlépte a lengyel-litván határt, egy katona megpillantotta a szökevényt, és felemelte a puskáját. Chaim Kreiswirth az életéért könyörgött. A katona megenyhülni látszott, de aztán azt mondta: „Lőnöm kell, nem engedhetlek át”. „Akkor te lőj a levegőbe, én pedig befutok az erdőbe” - javasolta gyorsan Chaim. Figyelemre méltó módon a katona hallgatott rá. A briliáns bochur feleségül vette Sárát, Rav Avraham Grodzinsky, a szlabodkai jesiva menáheljének lányát. Később, amikor a háború véget ért, Rav Shlome Wolbe sógora lett, aki feleségének nővérét, Rivkát vette feleségül.

Heti Jahrzeit: Rav Chaim Kreiswirth Antwerpen főrabbija volt 50 évig II.

A Nathan Gutwirth (Wasyng asszony apja) által megálmodott rendszer, amely tranzitvízumokat szerzett több száz **Mirrer bochurim**nak, kijuttatta **Chaim Kreiswirthot** Litvániából, de ahelyett, hogy továbbment volna a **japán Kobe**-ba, majd **Sanghajba**, **Moszkvába**, majd **Eretz Jisráélbe** ment. **1947-től 1953-ig** az **Illinois** állambeli **Skokie**-ban lévő **Héber Teológiai Főiskola rosh jesivája** volt, ahol **Berel Wein rabbi** a prominens **talmidok** között volt, amíg el nem fogadta az **antwerpeni kehilla** ajánlatát.

Rav Kreiswirth éleselméjűségét jól illusztrálja a következő jól ismert történet, amely **Skokie**-ban töltött idejéből származik. A **jesivá** egyik **talmidja** átment a **bechinason**, és kapott egy **heter hora'ah**-t. Ezt követően a **jesivá** kénytelen volt visszavonni a **heter hora'ah**-t, a férfi vétségei miatt, amelyek nem illettek egy **rabbihoz**. A férfi világi bírósághoz fordult, arra hivatkozva, hogy jogosan szerezte meg a "**diplomáját**", és a főiskola utólag nem vonhatja vissza azt.

Rav Kreiswirth eljött a bíróságra, kezében a **Gemarával**, és a lehető legvilágosabban és legegyszerűbben elmagyarázta a bírónak a **jesivá** álláspontját. "**A heter hora'ah nem diploma**" - mondta. "**Ez egy engedély. Ha valaki jogosítványt szerez, majd megszegi a közlekedési szabályokat, akkor a jogosítványt elveszik tőle**". A pontos magyarázat meggyőzte a bírót, és az ügyet elutasították.

Tavaly elterjedt egy cikk, amelyen **Rav Ovadia Yosef ztz "I Rav Bentzion Kookkal** együtt emlékezik **Rav Kreiswirthre**, aki **Rav Kook** nagybátyja volt. "**Ismerek olyan embereket, akik ismerik a Sászt, de hogy szóról szóra tudják, azt csak Rav Chaim tudja. Hallottam őt beszélni a Laniado kórház megnyitóján. Egész sugyosokat ismételt, Rásival együtt, szóról szóra. Nincs hozzá fogható**" - ismételte meg csodálattal **Rav Ovadia**.

Rav Kook hozzáteszi a saját történetét. „**A Rávot megtisztelték a Brachah Acharitah-val egy sheva brachoson, és kért egy siddurt. Az emberek hangosan csodálkoztak, hogy miért van szüksége a Rávnak sziddurra - elvégre a szavak egy gemarából származnak a Kesubosból. "Azért, hogy tudjam, mikor kell abbahagyni"** - tisztázta.

A Chesed kultúrája

Rav Chaim gyönyörűen, beszélt **jiddisül (gazdag szókinccs)**. Az **antwerpeni zsidó közösség** jól ismert **többnyelvűségéről**, de a jellegzetes **lengyel jiddis** a legikonikusabb nyelve. Valójában még a nem vallásos belga zsidók is ezt a dialektust használják egymás között, és hallani lehet őket **zaftigeh (szaftos) jiddisül** beszélgetni.

„**Rav Kreiswirth azt szokta mondani, hogy minden nyelvnek megvan a maga veleszületett koach-ja, és a saját céljaira használják. Nem szerette a francia nyelvet használni [bár a belgiumi zsidó közösség azon generációja körében nagyon is elterjedt volt], és azt mondta, hogy az angol "az a nyelv, amelyen pénzt lehet keresni"** - mondja **Rav Wasyng**.

Rav Kreiswirth cheszed és tzedakah koncepciója a maga nemében egyedülálló volt, és neki tulajdonítják a **cheszed** kultúrájának megteremtését az **antwerpeni közösségben**. Keze minden jó ügy előtt nyitva állt, és úgy tűnt, hogy az ő mércéje sokkal nagyobb rovátkákkal rendelkezik, mint a legtöbb emberé. A helyi legenda szerint a hivatali ideje alatt egy nagy család elvesztette édesapját és kenyérkeresőjét. Maga a **siva** alatt a **Ráv egymillió dollárt gyűjtött** az özvegy és az árvák számára.

Folytatjuk...

RECEPT-TÁR

Bulgur (tabouleh) saláta

Indítsuk az évet egy friss egészséges vegetáriánus salátával. A közel-kelet egyik kedvenc salátája. Aki valamelyik összetevőt nem szereti az kihagyhatja vagy esetleg pótolhatja kedvencével.

Hozzávalók:

- 1 bögre bulgur
- 1 kis fej lilahagyma
- 1 közepes db kígyó-uborka (kimagozva)
- 100 dkg koktélpáradicsom
- 1 csokor petrezselyem
- 100 g olajbogyó (vegyesen)
- 1 közepes db kápia paprika
- 2 db újhagyma
- 1 közepes db gránátalma
- 5 ek olívaolaj
- 1 fél citromból nyert citromlé
- 1 citromból nyert citromhéj
- só ízlés szerint
- bors ízlés szerint

Elkészítés:

A durva szemű bulgurt kétszeres mennyiségű forró, sós vízben megfőzzük, majd lefedve hagyjuk kihűlni.

Előkészítjük a hozzávalókat. Apróra kockázzuk az uborkát, a paradicsomot, a lilahagymát és a kápiát, a petrezselymet és az újhagymát pedig durvára vágjuk. A gránátalmát kimagozzuk, és a olajbogyókat egyben hagyjuk.

Egy nagy tálban összekeverjük a hozzávalókat a főtt bulgurral, majd az egészet nyakon öntjük olívaolajjal és citromlével. Továbbá reszelt citromhéjjal, sóval és borssal fűszerezzük.

Érdemes ezután pár órára hűtőbe tenni, hogy összeérjenek az ízek, de tálalhatjuk akár frissen elkészülve is.

Forrás: (dr. Hámori Éva receptje)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

							MÍMEL SZÍNLÉL		RÓMAI 1-ES ALMA-FAJTA	MÁRCIUS 8-ÁN TARTJUK	NÉMET ÉS PORTUGÁL AUTÓK JELZÉSE	MILLI, RÖVIDEN HÍM JUH		ISKOLAI ÉTTEREM			
							A POÉN 1. RÉSZE									T	
							DÁTUM										
							RÉGIES SZÓVAL: ISME				HÁLÓT KÉSZÍT						
							ÖZÖNLIK				DALIÁS						
							VEGETÁL					ANNAK, AZ ELEJÉNI					
A PAD-LÁSRÁ NYOMUL	A POÉN 2. RÉSZE	A FÖLDRE CSUKLÁS	A KÓRHÁZ JELE	SAKADT KAFTÁNI	ÁZSIAI NÉP TAGJA	SÓVÁROG ÁZSIAI ÁLLAM										KELVIN, RÖVIDEN AUTÓS SPORTÁG	
								DECI-, RÖVIDEN FALATNYI KENYÉR		ROSSZ BOR LEVES IZESÍTÉSE							
							FILLÉR, RÖVIDEN MŰZÉUMBAN ÁLLI			KÖNNYET EJT ÉRTE HATÁR-ÉRTÉK							
							JÖVEN-DÓBELI, MÁTKA					ELMÉLETI, RÖVIDEN AZONOS BETŰK					
							SZÍNÉSZ, SZÍN-IGAZGATÓ (TAMÁS)		GABONA-NÖVÉNY TAN, TÉTEL			KISSÉ ELSIETI ROMLOTT (ÚDÍTÓ)					
							MEZŐGAZ-DASÁGI		ÍRÓ (ÁRON) ERDÉLYI VÁROS								GIGA-, RÖVIDEN SZAPORO-DÓ (HAL)
							PALACK RÉSZE		TUD, BÍR ENYHE INTÉS			MAGÁHOZ SZÓLÍT JÉG-KORONG					
							RITUÁLÉ RÉSZEI		FÉMMEL BEVONÁS PÉNZBIZ-TOSITEK			HARMINC-NAPI DORGÁL					
							FÖLD-FORGATÓ ESZKÖZ		MÉG NEM ISKOLÁS KÖTÉST LAZÍT		FÉNY-KÉPESZ PIHEN A GULYA						
							RÁDIUSZ RÖVIDEN	STRIGULA SZÍNÜLTIG			PIACI SÚLY TELEPES NÖVÉNY					EME NŐROKON, NÉPIES SZÓVAL	
							A PIN-CÉREK EGYIKE			GONDOL-KODIK SZÁRNY-SZÉLEKI							
							A HÉT NAP EGYIKE BAMBÁ, SZÁJTÁTI			KATONA FIZETÉSE TÁVO-LABBRA			LIBANON HATÁRAI HORDANI KEZDI				PARÁNYI DARABI
								MÉRSE-KELT AZ URÁN VEGYJELE				ENGED A TÖB-BES SZÁM JELE					
							MEGA-, RÖVIDEN N										SÓTÉ-TEDES ELŐTTI

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-0000000

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Jan. 05. – 2024. Jan. 12.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
05. péntek	07:00	16:00
06. szombat	8:00	16:15
07. vasárnap	8:00	16:00
08. hétfő	7:00	16:00
09. kedd	7:00	16:00
10. szerda	7:00	16:00
11. csütörtök	7:00	16:00
12. péntek	7:00	16:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
05. péntek	15:48	06. szombat	17:00
12. péntek	15:57	13. szombat	17:08

POÉN SAROK

Hazaérve mondja az asszony a férjének:

- Most jövök a szépségszalomból.
- Zárva volt?

Turim

A 14. században Franciaországban élt rabbi Jákov ben Ásér által szerkesztett, négy részből álló há-láchagyűjtés-mény.

Jahrzeit-ot tartott Halpert Sándor BZSH előljáró úr édesanyja után. A reggeli imádkozás után tikunt adott az elhunyt tiszteletére.

A héten tartott Jahrzeit-ot Mester Tamás BZSH elnök úr anyai nagymamája után. A reggeli imádkozás után tikunon látta vendégül a közösség tagjait.

A héten tartott Jahrzeit-ot Darvas György fő sámesz úr édesapja után. Gyuri betegsége miatt a kile tartotta meg.

Jahrzeit-ot tartott Zilber József előljáró úr édesapja után. A reggeli imádkozás után tikunt adott apukája emlékére.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt január 10.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor
Print: Andrásy Béla